

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Zarządzenie nr 58/2008

Rektora Politechniki Warszawskiej

z dnia 45 grudnia 2008 r.

w sprawie zasad obrotu środkami chemicznymi w Politechnice Warszawskiej

Na podstawie § 54 ust. 1 pkt 12 Statutu PW, w związku z § 13 ust. 1 i ust. 8 pkt 3, 4, 6 i 7 Regulaminu pracy Politechniki Warszawskiej, art. 221 i 222 Kodeksu pracy, ustawą z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. nr 11, poz. 84), rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. nr 171, poz. 1666), rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich kwalifikacją i oznakowaniem (Dz. U. nr 201, poz. 1674) oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. nr 169, poz. 1650 z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1

Zarządzenie stosuje się do wszystkich jednostek i komórek organizacyjnych Politechniki Warszawskiej, w których środki chemiczne są stosowane lub powstają, zarówno w procesach pracy lub procesach technologicznych, jak i w trakcie prowadzonych prac badawczych i zajęć dydaktycznych.

§ 2

1. Użyte w zarządzeniu pojęcia, zgodnie z klasyfikacją ustaloną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. nr 171, poz. 1666 z późn. zm.) oraz wykazem zawartym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. nr 201, poz. 1674), oznaczają:
 - 1) substancje chemiczne - pierwiastki chemiczne i ich związki w stanie, w jakim występują w przyrodzie lub zostają uzyskane w procesie otrzymywania, ze wszystkimi dodatkami wymaganymi do zachowania ich trwałości i wszystkimi zanieczyszczeniami powstałymi w wyniku zastosowanego procesu produkcyjnego;
 - 2) preparaty chemiczne - mieszaniny lub roztwory składające się co najmniej z dwóch substancji chemicznych;
 - 3) niebezpieczne środki chemiczne - substancje i preparaty chemiczne zaliczone do co najmniej jednej z wymienionych poniżej kategorii:
 - a) o właściwościach wybuchowych (E),
 - b) o właściwościach utleniających (O),
 - c) łatwopalne (F+, F),

- d) żrące (C),
 - e) toksyczne (T+, T) lub szkodliwe (Xn),
 - f) drażniące (Xi),
 - g) uczulające (Xn lub Xi),
 - h) rakotwórcze (T lub Xn),
 - i) mutagenne lub działające szkodliwie na rozrodczość (T lub Xn),
 - j) niebezpieczne dla środowiska (N);
- 4) środki chemiczne stwarzające poważne zagrożenia dla ludzi – następujące substancje i preparaty chemiczne:
 - a) substancje bardzo toksyczne (T+),
 - b) metanol i jego preparaty o stężeniach wyższych niż 3 %,
 - c) substancje i preparaty żrące (C) z przypisaną notą R35;
 - 5) środki chemiczne stwarzające poważne zagrożenia dla środowiska - następujące substancje i preparaty chemiczne:
 - a) substancje z przypisanym notami od R50 do R59,
 - b) substancje wymienione w pkt 4;
 - 6) karta charakterystyki niebezpiecznej substancji lub preparatu - dokument zawierający zbiór informacji kluczowych dla bezpieczeństwa, w szczególności o zagrożeniach stwarzanych przez substancję lub preparat, zasadach bezpiecznego stosowania, przechowywania i postępowania w sytuacjach awaryjnych;
2. Zarządzenie, w zakresie uregulowanych odrębnymi przepisami, nie dotyczy:
- 1) substancji stanowiących źródła promieniotwórcze,
 - 2) leków i środków farmaceutycznych,
 - 3) amunicji i materiałów wybuchowych,
 - 4) gazów skroplonych lub sprężonych,
 - 5) środków odurzających i ich prekursorów.

§ 3

- 1. Oznakowanie opakowania każdego niebezpiecznego środka chemicznego powinno zawierać następujące informacje sporządzone w języku polskim:
 - 1) nazwę substancji;
 - 2) nazwę (lub imię i nazwisko, adres i numer telefonu) producenta substancji;
 - 3) znak lub znaki i napisy ostrzegawcze zgodnie z kryteriami klasyfikacji;
 - 4) zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia, zwane dalej „notami R”;
 - 5) noty S, określające warunki bezpiecznego stosowania chemicznych substancji i preparatów;
 - 6) numer WE.
- 2. Szczegółowy sposób oznakowania opakowań niebezpiecznych środków chemicznych oraz treść napisów i wzory znaków ostrzegawczych wymaganych przy oznakowaniu opakowań niebezpiecznych środków chemicznych jest określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. nr 173, poz. 1679).
- 3. Powyższe wymogi nie dotyczą substancji dostarczonych przed dniem 20 października 2003 r.

§ 4

1. Sposób postępowania z niebezpiecznymi środkami chemicznymi powinien uwzględniać informacje zawarte w karcie charakterystyki niebezpiecznej substancji lub preparatu.
2. Niedopuszczalne jest stosowanie niebezpiecznych środków chemicznych bez posiadania ich kart charakterystyki, z wyjątkiem substancji nowych, wytworzonych w pracach badawczych.
3. Karty charakterystyk substancji i preparatów chemicznych należy zamawiać u dostawcy środków chemicznych, który powinien je udostępnić bez dodatkowych opłat przy pierwszej dostawie lub przy aktualizacji karty.
4. Karty charakterystyki powinny być przygotowane według 16-punktowego schematu przewidzianego w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie karty charakterystyki (Dz. U. nr 215, poz. 1588).
5. W przypadku środka chemicznego, dla którego nie została dotychczas opracowana karta charakterystyki, należy odwołać się do istniejących kart charakterystyki tych środków chemicznych, które zgodnie z najlepszą wiedzą, swoimi właściwościami i zagrożeniami są najbardziej do niego zbliżone. W szczególnych przypadkach zalecane jest sporządzenie przez osobę wprowadzającą do obrotu dany, potencjalnie niebezpieczny, środek chemiczny analogu karty charakterystyki.
6. Pracownik, doktorant lub student przed stosowaniem niebezpiecznego środka chemicznego ma obowiązek zapoznania się z jego kartą charakterystyki.
7. Pracownik, doktorant lub student, stosujący niebezpieczny środek chemiczny, o którym wie, że może on stworzyć zagrożenie dla zdrowia człowieka lub środowiska, ma obowiązek podjęcia niezbędnych działań zapobiegających powstaniu zagrożenia i postępowania według opisów zawartych w kartach charakterystyki.

§ 5

1. Kierownicy podstawowych jednostek organizacyjnych są odpowiedzialni za zorganizowanie i prowadzenie ewidencji wszystkich niebezpiecznych środków chemicznych wykorzystywanych i wytworzonych w pracach badawczych i dydaktyce w danej jednostce organizacyjnej.
2. Wszystkie niebezpieczne środki chemiczne mogą zostać wprowadzone do stosowania w danej jednostce organizacyjnej jedynie w sposób scentralizowany, umożliwiający ich ewidencję.
3. Ewidencja może być prowadzona w formie elektronicznej. Od momentu wprowadzenia zintegrowanego systemu informatycznego, ewidencja powinna być prowadzona w jego ramach.
4. Sposób prowadzenia ewidencji niebezpiecznych środków chemicznych jest przedstawiony w załączniku nr 1 do zarządzenia.

5. Środki chemiczne stwarzające poważne zagrożenia dla ludzi podlegają wymogom specjalnym:
 - 1) zabezpieczeniu przed przejęciem przez osoby niepowołane;
 - 2) ścisłej ewidencji rozchodu wg wzoru podanego w załączniku nr 2 do zarządzenia.Sposób spełnienia powyższych wymogów ustala kierownik jednostki organizacyjnej.
6. Środki chemiczne stwarzające poważne zagrożenia dla środowiska należy zabezpieczyć przed możliwością przedostania się do środowiska naturalnego.

§ 6

1. Niebezpieczne środki chemiczne powinny być przechowywane w zamkniętych, wyraźnie oznakowanych magazynach, spełniających wymagania określone w przepisach budowlanych i ochrony przeciwpożarowej oraz spełniających warunki opisane w kartach charakterystyki danego środka chemicznego, w opakowaniach chroniących przed szkodliwym lub niebezpiecznym działaniem oraz pożarem lub wybuchem przechowywanych środków. Niebezpieczne środki chemiczne przechowywane w magazynach podlegają ewidencji.
2. Niebezpieczne środki chemiczne mogą być przechowywane na stanowiskach pracy w ilości przeznaczonej do zużycia w ciągu jednej zmiany roboczej. Dozwolone jest pozostawienie niebezpiecznego środka chemicznego na stanowisku pracy do zużycia w czasie następnej zmiany roboczej pod warunkiem odpowiedniego jego zabezpieczenia według odrębnej instrukcji (lub opisu), albo zaleceń zawartych w karcie charakterystyki.
3. Przechowywanie niebezpiecznych środków chemicznych przy stanowisku pracy w laboratorium badawczym dopuszczalne jest pod warunkiem spełnienia wymogów opisanych w kartach charakterystyki. Ilości tych środków nie mogą przekraczać wartości wynikających z racjonalnych planów badań.
4. Niedozwolone jest tworzenie „magazynów podręcznych” niebezpiecznych środków chemicznych w pomieszczeniach będących pracowniami dydaktycznymi. Na stanowiskach pracy studentów mogą znajdować się wyłącznie środki chemiczne przewidziane planem zajęć, przechowywane w warunkach opisanych w kartach charakterystyki, w ilościach nieprzekraczających minimum zapewniającego płynne prowadzenie zajęć.
5. Środki chemiczne pożarowo niebezpieczne (o temperaturze zapłonu poniżej 55 °C) nie mogą być przechowywane na stanowiskach pracy lub w magazynach umiejscowionych w budynkach stałego przebywania ludzi w ilości przekraczającej wartości określone w przepisach przeciwpożarowych.
6. W jednej strefie pożarowej może znajdować się (łącznie):
 - 1) do 10 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu poniżej 21 °C;
 - 2) do 50 dm³ cieczy o temperaturze zapłonu w zakresie 21÷55 °C.
7. W pomieszczeniu niespełniającym wymogów technicznych dla pomieszczeń zagrożonych wybuchem, ilości palnych gazów i cieczy nie mogą przekraczać masy, której wybuch spowoduje przyrost ciśnienia przekraczający 5 kPa.

§ 7

1. W laboratoriach niebezpieczne środki chemiczne mogą być przechowywane w opakowaniach zastępczych (nieoryginalnych) lub w naczyniach laboratoryjnych, które spełniają wymogi określone w kartach charakterystyki i są opatrzone etykietą.
2. Opisy lub etykiety na opakowaniach zastępczych lub naczyniach laboratoryjnych powinny być trwałe w warunkach stosowania, a sposób oznakowania zgodny z § 3. Ponadto na opakowaniu należy umieścić dane umożliwiające jednoznaczną identyfikację osoby, która umieściła substancję w danym opakowaniu lub naczyniu.
3. W przypadku nowowytworzonych potencjalnie niebezpiecznych środków chemicznych opisy/etykiety powinny zawierać również te informacje, które umożliwią dalsze bezpieczne przechowywanie lub stosowanie oraz zniszczenie bądź usunięcie przez pracownika, który nie uczestniczył we wcześniejszych pracach.
4. Zalecenia zawarte w ust. 1-3 dotyczą również przechowywanych mieszanin stanowiących produkty pośrednie w syntezie lub produkcji środków chemicznych.
5. Opakowania zastępcze nie mogą mieć znamion opakowań artykułów spożywczych.
6. Szczególne zasady przechowywania obowiązują w przypadku niebezpiecznych środków chemicznych z grup T+, T i Xn. Sposób prowadzenia ścisłej ewidencji rozchodu tych środków jest przedstawiony w załączniku nr 2 do zarządzenia.

§ 8

Kierownicy pracowniczych i studenckich pracowni chemicznych są zobowiązani do:

- 1) sporządzania listy aktualnie używanych w pracowni niebezpiecznych środków chemicznych;
- 2) sprowadzania kart charakterystyki każdego niebezpiecznego środka chemicznego, znajdującego się na powyższej liście, i przechowywania ich w sposób umożliwiający swobodny do nich dostęp. Karty charakterystyki mogą być udostępniane w formie drukowanej lub elektronicznej;
- 3) zapoznawania studentów i prowadzących zajęcia z informacjami zawartymi w kartach charakterystyki stosowanego niebezpiecznego środka chemicznego;
- 4) przygotowania instrukcji postępowania na wypadek niebezpiecznego zdarzenia;
- 5) szczególnie w przypadku pracowni studenckich należy w maksymalnym możliwym stopniu eliminować prace z zastosowaniem niebezpiecznych środków chemicznych.

§ 9

Ustala się następujące zasady postępowania z odpadami powstającymi w wyniku prac z niebezpiecznymi środkami chemicznymi:

- 1) w jednostkach organizacyjnych, w których stosowane są niebezpieczne środki chemiczne, należy wdrożyć program gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi;
- 2) opakowania po dostarczonych i zużytych niebezpiecznych środkach chemicznych powinny być zwracane do producenta, a gdy nie jest to możliwe, zużyte opakowania powinny być traktowane na tych samych zasadach, co wytworzone w jednostce organizacyjnej niebezpieczne odpady chemiczne;
- 3) ewidencję odpadów należy prowadzić przy zastosowaniu dwóch dokumentów:

- a) karty przekazania odpadów,
- b) karty ewidencji odpadów;
- 4) odpady niebezpieczne należy przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały od właściwego organu stosowne zezwolenia na prowadzenie działalności w tym zakresie; wybór tego podmiotu odbywa się zgodnie z odnośnymi przepisami,
- 5) koszty usuwania odpadów niebezpiecznych w 50% finansowane są z funduszy centralnych Politechniki Warszawskiej,
- 6) za prawidłową gospodarkę odpadami odpowiada kierownik jednostki organizacyjnej, w której odpady te zostały wytworzone.

§ 10

1. Wykaz aktów prawnych dotyczących materii niniejszego zarządzenia, obowiązujących w dniu jego ogłoszenia, jest zawarty w załączniku nr 3.
2. Aktualny wykaz powyższych aktów prawnych zamieszczany jest na stronie internetowej Inspektoratu BHP PW.

§ 11

Traci moc zarządzenie nr 28 Rektora PW z dnia 04 października 1971 r. w sprawie wprowadzenia w życie instrukcji w przedmiocie gospodarki truciznami, środkami szkodliwymi, niebezpiecznymi oraz ich oznaczania.

§ 12

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

REKTOR

prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kurnik